

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

ШИШОЛИК ДАРИНА СЕРГІЇВНА

**СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ
ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ**

Спеціальність: 232 «Соціальне забезпечення»

Освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:

Петрук Вікторія Віталіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 22

засідання кафедри соціальної роботи

та педагогіки вищої школи від 02.06.2025 р.

Завідувач кафедри

_____ проф. Чернета С.Ю.

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

Шишোলик Д.С. Соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. – Рукопис.

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 232 – Соціальне забезпечення. – Волинський національний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 2025.

Бакалаврську роботу присвячено дослідженню соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

У першому розділі бакалаврської роботи досліджено теоретичні основи даної проблеми, зокрема сутність, завдання та нормативно-правову базу соціального захисту дітей у СЖО, зарубіжний досвід соціального захисту дітей.

У другому розділі бакалаврської роботи досліджено удосконалення системи соціального захисту дітей. Проаналізовано функціонування суб'єктів виявлення та організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, охарактеризовано систему соціальних послуг у територіальній громаді для захисту дітей у СЖО.

В результаті дослідження бакалаврська робота має на меті надати важливі висновки та рекомендації щодо удосконалення системи соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Ключові слова: соціальний захист, дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах, соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ.....	7
1.1. Сутність та завдання соціального захисту дітей у СЖО.....	7
1.2. Нормативно-правова база соціального захисту дітей, які перебувають у СЖО.....	12
1.3. Зарубіжний досвід соціального захисту дітей.....	15
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ..	19
2.1. Суб'єкти виявлення та організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах..	19
2.2. Система соціальних послуг у територіальній громаді для захисту дітей у СЖО.....	24
2.3. Напрями удосконалення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах	28
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	37
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність проблеми. Соціальний захист є однією з основних функцій держави, головним завданням якої є соціальний захист дітей, тобто створення належних умов для їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку та підготовки до самостійного життя.

Створення ефективної системи захисту дітей викликає інтерес науковців до різних аспектів цього процесу. Л. Волинець, Д. Касьянова, З. Кияниця, Н. Комарова, В. Довженко, Ю. Павленко, О. Маренчук, Д. Чижовий та інші розглядають проблеми захисту дітей у контексті реформи деінституалізації. О. Біда, А. Блага, О. Мартиненко, П. Пархоменко, Т. Семикіна, М. Статкевич, С. Тарабанова, М. Кравченко, К. Міщенко та ін. досліджували питання імплементації міжнародних стандартів захисту дітей. Варто також відзначити внесок у дослідження цієї теми Ж. Петрочко, яка детально вивчила світову історію та практику соціально-правового захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Аналіз наукових праць свідчить, що проблема соціального захисту дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, вивчена недостатньо. Зокрема, дослідники зосереджували увагу на правових засадах соціального захисту різних груп населення в існуючій системі, тоді як проблемам соціального захисту дітей в умовах структурних змін у сфері діяльності органів місцевого самоврядування приділялося менше уваги.

Нормативно-правову базу становлять Конституція України, Цивільний кодекс України, Сімейний кодекс України, Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» та інші закони України.

У сфері захисту прав дитини держава має на меті встановлення та забезпечення соціально-економічних і соціально-культурних прав маленьких громадян. Це, зокрема, право на охорону здоров'я, медичну допомогу та

соціальне забезпечення. Це включає права на охорону здоров'я, житло, освіту, охорону материнства і дитинства, матеріальну підтримку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також усіх категорій дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Таким чином, соціальний захист розуміється як сукупність гарантій і заходів, встановлених органами державної влади з метою створення рівних умов для громадян та інших членів суспільства, незалежно від віку, в ситуаціях соціальних, політичних та інших ризиків. У більш вузькому розумінні соціальний захист дітей – це організаційно-правові умови та необхідні заходи, що надаються органами державної влади для того, щоб діти могли вести нормальний спосіб життя і реалізовувати свої інтереси, незалежно від зовнішніх ризиків і небезпек.

Вибір теми дослідження зумовлений її теоретичною і практичною актуальністю та недостатньою теоретичною розробленістю.

Мета дослідження – розробити рекомендації для вдосконалення соціального захисту дітей у СЖО.

Завдання дослідження:

- розглянути сутність та завдання, нормативно-правову базу соціального захисту дітей у СЖО;
- проаналізувати зарубіжний досвід соціального захисту дітей;
- дослідити функціонування суб'єктів виявлення та організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- охарактеризувати систему соціальних послуг у територіальній громаді для захисту дітей у СЖО;
- розробити рекомендації, спрямовані на вдосконалення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Об'єкт дослідження – діти у складних життєвих обставинах.

Предмет дослідження – зміст, форми соціального захисту дітей у СЖО.

Методи дослідження – в бакалаврському дослідженні були використані загальнонаукові та емпіричні методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення, конкретизація, систематизація та статистика.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання для вдосконалення соціального захисту дітей в СЖО. Висновки та рекомендації дослідження можуть бути використані при підготовці відповідних методичних матеріалів, навчально-методичних комплексів, розробці спецкурсів тощо.

Апробація результатів та їх публікація. Результати бакалаврського дослідження апробовані під час проходження переддипломної практики, а також обговорені на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Волинського національного університету імені Лесі Українки; результати дослідження «Соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» відображені в збірнику наукових праць «Педагогіка» XVI Міжнародної науково-практичної конференції науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та соціального забезпечення» (14 травня 2025 р.).

Експериментальне дослідження проводилося на базі Служби у справах дітей Луцької міської ради.

Структура роботи. Бакалаврське дослідження складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

1.1. Сутність та завдання соціального захисту дітей у СЖО

Перш за все, необхідно визначити правові засади захисту прав дитини. Основним правовим документом у цій сфері є Конституція України, яка закріплює права дитини на: «життя та охорону здоров'я; ім'я та громадянство, на достатній життєвий рівень; вільне висловлення думок та отримання інформації; захист від усіх форм насильства; майно; житло; освіту; працю з 16 років; проживання разом з сім'єю; об'єднання в молодіжні організації» тощо. В статті 52 Конституції України безпосередньо закріплена наступна норма: «Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей» [18].

Основний Закон України не виділяє якусь конкретну дитину на основі її соціального статусу, релігійних переконань чи кольору шкіри. Всі діти мають рівні права на території України, і держава вживає всіх заходів для їх захисту. Варто також відзначити важливість Сімейного кодексу України, Цивільного кодексу України та Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», в якому, серед інших законів, викладені положення про права та обов'язки батьків і дітей, майнові та немайнові відносини, усиновлення дітей, виховання дітей, забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальне та пенсійне забезпечення дітей та інші [43; 47; 24].

Вищезазначені закони є основою нормативно-правової бази соціального захисту, яка визначає основні принципи соціального захисту дітей. До таких принципів належать створення умов для розвитку кожною дитиною здібностей, забезпечення її виховання та утримання, захист її майнових, житлових та інших прав та інтересів, збереження її здоров'я і життя, забезпечення її права на здоровий розвиток та соціальну адаптацію.

Необхідно визначити поняття соціального захисту дітей. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) розглядає соціальний захист з точки зору дотримання основних прав людини і вважає, що держави зобов'язані надавати економічну та соціальну підтримку найбільш вразливим групам населення. ЮНІСЕФ визначає соціальний захист дітей як соціальну підтримку та економічну допомогу сім'ям або окремим дітям, а також соціальні послуги, включаючи альтернативну підтримку та допомогу. Це визначення включає в себе:

1) «соціальну допомогу / економічну підтримку – грошові виплати, допомога по догляду за дитиною, соціальні пенсії, податкові пільги, продуктові субсидії, пільговий порядок оплати;

2) соціальні послуги для дітей та їх сімей, у тому числі захисні (профілактичні) послуги, так як прийомні сім'ї, усиновлення, інституційний догляд, служби підтримки дітей з особливими потребами, а також догляд за малолітніми дітьми» [44, с. 21].

У ст. 4 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» наголошено, що «основним інструментом соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є застосування 10 державних соціальних стандартів на рівні не меншому за встановлений прожитковий мінімум (грошовий прожитковий мінімум, предмети першої необхідності, мінімальні соціальні послуги) для осіб відповідного віку» [24].

Так, наприклад, Ігнатенко К. під соціальним захистом розуміє «сукупність нормативно закріплених гарантій та дій з боку державних органів влади спрямованих на вирівнювання положення громадян не

дивлячись на вік з іншими членами суспільства у випадках настання соціальних, політичних та інших видів ризиків» [14, с. 329].

На думку О. Бурлаки, «система соціального захисту – комплекс, політика, в основному спрямована на дотримання прав людини (соціальних та інших); забезпечення соціальних гарантій, гідного життя (якості життя) людини або окремих груп населення, задоволення потреб; підтримку доходів населення в особливих ситуаціях, створення умов самореалізації тощо» [2, с. 126].

З огляду на вищезазначене, під соціальним захистом слід розуміти цілу систему заходів, спрямованих насамперед на охорону та відновлення соціально-економічних, правових, політичних, медико-санітарних, екологічних, психолого-педагогічних умов життєдіяльності дитини. Це є гарантією виховання, розвитку та виживання дитини в сучасному світі.

Вирішення питання соціального захисту дітей в умовах війни є вкрай важливим. За офіційними даними сайту «Діти на війні», станом на 21 вересня 2024 року внаслідок збройного вторгнення росії в Україну загинуло 576 дітей, 1610 дітей отримали поранення, 1940 дітей вважаються зниклими безвісти, 9546 дітей були примусово вигнані або переміщені, а 15 дітей зазнали сексуального насильства. До регіонів, де діти постраждали найбільше, належать Донецька, Харківська, Дніпропетровська, Херсонська, Київська та Запорізька області [21].

Основними проблемами захисту дітей в умовах війни є:

- переміщення дітей всередині країни та за кордон;
- розлука дітей з батьками, які захищають Батьківщину;
- руйнування української ідентичності та свідомості дітей на окупованих територіях;
- постійні бомбардування території, що межує з ворогом, що ускладнює надання медичної допомоги дітям;
- руйнування критичної інфраструктури;

- порушення права на освіту через російські обстріли навчальних закладів тощо.

Ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України № 214 від 7 березня 2022 року «Про деякі питання надання державної соціальної допомоги в умовах воєнного стану» також покращило соціальний захист у вигляді грошової допомоги та соціальних виплат. Додаткова допомога під час воєнного стану надається наступним категоріям населення: малозабезпеченим сім'ям; самотніми матеріями з дітьми; дітям, які перебувають під опікою чи піклуванням; дітям з тяжкими захворюваннями. Крім того, постановою Кабінету Міністрів України № 332 від 20 березня 2022 року затверджено новий порядок надання житлової допомоги внутрішньо переміщеним особам [5; 6].

Тому одним з найважливіших обов'язків держави є забезпечення прав, свобод і законних інтересів дітей, які є майбутнім України, особливо в умовах воєнного стану.

Одним з найважливіших питань у будь-якому цивілізованому суспільстві є соціальний захист його громадян, особливо дітей, які є найбільш вразливою категорією населення. Фізичні, моральні та соціальні якості дітей все ще розвиваються, тому будь-яка небезпечна, критична ситуація може негативно вплинути на їхню майбутню особистість. Як стверджує ст. 1 ЗУ «Про охорону дитинства», «забезпечення найкращих інтересів дитини – це дії та рішення, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної належності та враховують думку дитини, якщо вона досягла такого віку і рівня розвитку, що може її висловити» [38, с. 67].

Згідно із Законом України «Про соціальні послуги», «складні життєві обставини – це обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно [39].

Відповідно до Закону України «Про охорону дитинства» – «дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах, – дитина, яка потрапила в умови, що негативно впливають на її життя, стан здоров'я та розвиток у зв'язку з інвалідністю, тяжкою хворобою, безпритульністю, перебуванням у конфлікті із законом, залученням до найгірших форм дитячої праці, залежністю від психотропних речовин та інших видів залежності, жорстоким поводженням, зокрема домашнім насильством, ухилянням батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо, що встановлено за результатами оцінки потреб дитини» [38].

Отже, сутність соціального захисту дітей у СЖО полягає у створенні системи заходів, спрямованих на забезпечення належного рівня життя, безпеки, розвитку та соціальної адаптації дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Це діти, які зазнають або ризикують зазнати негативного впливу через несприятливі умови (насильство, сирітство, бідність, інвалідність, безпритульність, хвороби, соціальна ізоляція тощо).

Основні завдання соціального захисту дітей у СЖО:

- виявлення дітей у СЖО – ідентифікація та реєстрація дітей у кризовій ситуації у співпраці з освітніми, медичними, соціальними установами та поліцією;
- оцінка потреб дітей та їхніх сімей – аналіз їхньої життєвої ситуації, ризиків та ресурсів з метою надання ефективної допомоги;
- надання соціальних послуг: психологічна підтримка, соціальна допомога, фінансова підтримка, правовий захист, допомога у працевлаштуванні батьків тощо;
- забезпечення права дитини на виховання в сім'ї – профілактика соціального сирітства, підтримка біологічних сімей або допомога у влаштуванні дітей в альтернативні форми сімейного виховання (усиновлення, опіка, піклування, прийомна сім'я);

- реінтеграція дітей у суспільство – заходи, що сприяють їхній освіті, поверненню до нормального способу життя та реінтеграції в суспільство;
- профілактика повторного потрапляння в СЖО – довгострокова підтримка, посилення відповідальності сім'ї та громади за благополуччя дитини;
- міжвідомча координація – всі суб'єкти системи соціального захисту (служби у справах дітей, центри соціальних служб, заклади освіти, охорони здоров'я тощо).

Найкращі інтереси дитини, гарантовані міжнародними конвенціями та національним законодавством, мають бути в центрі уваги соціального захисту дітей.

1.2. Нормативно-правова база соціального захисту дітей, які перебувають у СЖО

Нормативно-правові засади забезпечення прав дітей та підтримки сімей з дітьми визначені Конституцією України, законами та підзаконними актами України, а механізми реалізації державної політики – підзаконними нормативно-правовими актами (постановами Кабінету Міністрів України, відповідними інструкціями, порядками міністерств та відомств тощо).

Основним гарантом прав дитини є Конституція України. Згідно з цим документом, основою забезпечення прав дитини в Україні є принцип, згідно з яким діти мають рівні права незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи ні. Окрім цього, Конституція гарантує: «правовий захист, матеріальну і моральну підтримку материнства і дитинства» (стаття 24); «охорону сім'ї, дитинства, материнства і батьківства державою» (стаття 51); «переслідування за законом будь-якого насильства над дитиною та її експлуатації; утримання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (стаття 52); «право на освіту» (стаття 53) та ін. [18].

Базовим кодексом забезпечення прав сімей з дітьми, а також дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, є Сімейний кодекс України; основними законами – Закони України «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги» тощо.

Сімейний кодекс України містить положення щодо регулювання сімейних відносин, захисту сімейних прав та інтересів, обов'язків подружжя, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, прав та обов'язків батьків і дітей, захисту дітей від жорстокого поводження та насильства [43].

Закон України «Про охорону дитинства» встановлює «основні засади державної політики у сфері охорони дитинства в Україні, що ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини» [38].

Зокрема, у цьому Законі визначено:

- в статті 1 ключові поняття («забезпечення найкращих інтересів дитини», «діти, які перебувають у складних життєвих обставинах», «контакт з дітьми» та ін.), що дає змогу планувати і здійснювати заходи з охорони дитинства в Україні відповідно до міжнародних стандартів;
- в статті 3 основні принципи охорони дитинства, заходи з її організації;
- в розділі 2 даного Закону «права та свободи дитини»; особливості забезпечення прав дітей, потребують особливого захисту держави;
- в статті 35 «відповідальність за порушення законодавства про охорону дитинства»;
- в статті 36 «принципи міжнародного співробітництва у цій сфері» [38].

Дієвим кроком протидії насильству в сім'ях з дітьми став Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», яким визначено «види насильства – домашнє, економічне, психологічне, сексуальне, фізичне, а також засоби запобігання їм чи реагування на виявлені факти» [27].

Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, відображено в Законі України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Положення закону розкривають сутність державного забезпечення дітей цієї групи, їх влаштування і соціального супроводу; гарантування прав вихованців і випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Серед визначених у законі орієнтирів державної політики: в статті 3 «створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї; виховання та утримання дітей за принципом родинності; надання пріоритету сімейним формам влаштування дітей; забезпечення державних мінімальних соціальних стандартів і нормативів для кожної дитини; профілактика соціального сирітства» [24].

Для соціальної роботи із вразливими категоріями населення основним є Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». Цим нормативним документом визначено в статті 3 «суб'єктів соціальної роботи, їх завдання, права та обов'язки; окреслено основні принципи, сфери та рівні здійснення соціальної роботи, напрями державної політики у галузі соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; закріплено термін «оцінка потреб» [40].

Певним кроком уперед щодо розвитку системи соціальних послуг для вразливих категорій населення став Закон України «Про соціальні послуги». Зокрема, закон визначає «основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих

обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах» [39].

Положення Закону закріплює низку термінів у статті 1: «базові соціальні послуги», «вразливі групи населення», «складні життєві обставини» «соціальні послуги», «супервізія» тощо), а також статті 3-4 містять положення щодо «цілей і принципів системи надання соціальних послуг», в статті 12-13 перераховано права та обов'язки отримувачів і надавачів соціальних послуг, в розділі 3 даного Закону подано «порядок надання таких послуг» [39].

Нові виклики, пов'язані з російсько-українською війною, зростанням соціальних заворушень та іншими труднощами, призвели до прийняття та впровадження політики щодо покращення захисту дітей, запобігання їх участі у збройному конфлікті, запровадження законів про соціальний захист тощо, які були вирішені завдяки ухваленню Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [25]. Однак деякі питання потребують подальшого опрацювання та врегулювання.

Реформа децентралізації дала місцевим органам влади більшу відповідальність за добробут громадян, особливо за розвиток послуг щодо захисту дітей, розвитку медичних послуг, соціального забезпечення та підтримки вразливих верств суспільства, а також поступового переходу від інституційних до послуг на рівні громади; фінансування послуг, а не закладів.

1.3. Зарубіжний досвід соціального захисту дітей

Слід зазначити, що питання соціального захисту дітей, які потрапили в складні життєві обставини, за кордоном почали активно підніматися ще задовго до 21 століття.

Сучасна Польща має цікавий підхід до соціального захисту. Види соціальної допомоги включають: «допомогу особам з інвалідністю та

хворим; допомогу бідним; допомогу людям похилого віку; допомогу наркозалежним (наприклад, від алкоголю або наркотиків) та їхнім утриманням; утримання та підтримку дитячих будинків, прийомних сімей, центрів усиновлення та сиротинці; інших соціальних служб для дітей та молоді; організована роздача подарунків у натуральній формі, одягу, продуктів харчування та фінансова підтримка; утримання притулків для бездомних або інша допомога бездомним; допомога жертвам злочинів та допомога жертвам сексуального насильства. Особа може отримувати кілька видів комплексної допомоги одночасно без обмежень» [45].

У Польщі категорія дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, законодавчо не диференційована як соціально вразлива група. Найважливішим нормативно-правовим актом у сфері соціального захисту дітей-сиріт у Польщі є Закон Республіки Польща «Про соціальну допомогу», який, однак, містить загальні та декларативні положення. Існує також поняття «сімейна рента» – грошова виплата дітям у разі втрати одного або обох батьків [16; 45].

Польща також має низку центрів, призначених для підтримки соціально вразливих груп населення. Для дітей-сиріт існує нова інституційна модель, в якій 12-14 дітей живуть з 4-5 вихователями. Метою цих закладів є «надання тимчасового житла, поки не буде знайдена нова сім'я. Спеціалізовані соціальні будинки, максимальна місткість яких становить 30 осіб, є ще одним типом опіки. Держава довірила управління цим типом опіки громадським організаціям» [8].

Місцева влада схвалила співпрацю з неурядовими організаціями, які створили соціальні центри для підтримки соціально вразливих груп населення і намагаються допомогти їм у міру своїх можливостей. Кожна з цих організацій працює з певними категоріями людей і надає їм різні види допомоги (психологічну, соціальну, юридичну та матеріальну).

У Великій Британії будинків-інтернатів для дітей є дуже мало. «У деяких місцевостях трапляються лише невеликі школи-інтернати.

Поширеним є перебування дитини на короткостроковому проживанні. Найпопулярніша форма – foster families (foster з англійської означає «виховувати (чужу дитину); передавати дитину на виховання; сприяти розвитку, заохочувати»). Вони розглядаються як прийомні сім'ї, де виховується до 80% усіх дітей, позбавлених батьківського піклування. Обсяг соціальної допомоги на дитину визначається індивідуально і залежить від комплексу наданих послуг відповідно до індивідуальних потреб. Задля забезпечення достатньої кількості фостерних вихователів на рівні держави створено мережу спеціальних фостерних агентств, що реалізують дві головні функції – пошук і підготовку потенційних вихователів; створення комплексу безоплатних послуг для дітей-сиріт і вихователів. У Великій Британії понад 76% дітей, які потребують опіки, перебувають у фостерних сім'ях» [1, с. 61-62].

Отже, можна зробити висновок, що фостерна (прийомна) сім'я є найефективнішою формою влаштування дітей, які потребують опіки.

Розглянемо також досвід США, де великі школи-інтернати, які були поширені наприкінці 19-го та на початку 20-го століть, були піддані критиці ще в 1909 році. Противники такого типу опіки критикували його високу вартість у порівнянні з альтернативною системою опіки, яка вже існувала на той час. Того ж року держава вирішила скасувати інтернатні заклади. Натомість «пріоритет надавався підтримці біологічної сім'ї та допомозі дітям з груп ризику до того, як вони потрапляли в інтернати, а інституційний догляд використовувався лише в особливих випадках. Стрімке скорочення кількості дітей в інтернатних закладах у США почалося наприкінці 1930-х років. Цьому сприяло прийняття в 1937 році Закону про соціальний захист, який передбачав фінансову допомогу сім'ям з дітьми, що опинилися в складних життєвих обставинах. Внаслідок дії цього закону кількість дітей у інтернатних закладах зменшувалася приблизно на 1-2% на рік протягом наступних 60 років» [42].

Деінституалізація догляду над дітьми-сиротами у Швеції розпочалася в середині 1950-х років. Дітей, які з різних причин не могли жити зі своїми сім'ями, часто поміщали в сімейні дитячі будинки. Сьогодні приблизно 75% шведських державних дитячих будинків одночасно опікуються максимум дев'ятьма дітьми, а тривалість перебування в них обмежена короткими періодами [1].

Отже, аналізуючи зарубіжний досвід у сфері соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства, слід відзначити такі позитивні заходи та напрями: розвиток пріоритетних форм виховання дітей сімейного типу; стимулювання створення прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, а також народжуваності шляхом надання суттєвих податкових пільг, частка яких збільшується пропорційно до кількості народжених (усиновлених у прийомних сім'ях або дитячих будинках сімейного типу); закріпивши на нормативному рівні Стандарти (правила) виховання дитини у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу та інших закладах сімейного виховання дітей, що позбавлені батьківського піклування.

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

2.1. Суб'єкти виявлення та організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади освіти, заклади охорони здоров'я, заклади соціального захисту населення та інші заклади і установи «несуть відповідальність за визначення та/або організації соціальної допомоги дітям, які опинилися у складних життєвих обставинах» [23].

Діяльність цих організацій спрямована на забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, і здійснюється відповідно до таких принципів:

- «повага до честі, гідності дитини та неупереджене ставлення до неї;
- забезпечення пріоритетності прав, інтересів та безпеки дитини під час здійснення заходів її соціального захисту;
- належна увага до складних життєвих обставин кожної дитини;
- недопущення дискримінації дитини;
- урахування думки дитини під час вирішення питань, що її стосуються;
- забезпечення конфіденційності інформації про дитину, що перебуває у складних життєвих обставинах, осіб, які її виявили, з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних»;
- ефективна взаємодія суб'єктів між собою та з інститутами громадянського суспільства» [22].

Виявлення дитини, що перебуває у складних життєвих обставинах, здійснюється шляхом:

- «звернення дитини (в усній та (або) письмовій формі, зокрема із застосуванням засобів електронної комунікації, зокрема щодо порушення її прав і свобод, жорстокого поводження, домашнього насильства) до будь-якого суб'єкта»;
- «звернення та надсилання повідомлень підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, зокрема з використанням дитячої «гарячої» телефонної лінії, кол-центрів з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, громадських об'єднань та міжнародних неурядових організацій, фізичних осіб-підприємців та фізичних осіб, які надають соціальні послуги, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в інтересах дитини, що перебуває у складних життєвих обставинах (в усній та (або) письмовій формі, зокрема із застосуванням засобів електронної комунікації) до будь-якого суб'єкта»;
- «отримання інформації про дитину, що перебуває у складних життєвих обставинах, під час виконання професійних чи службових обов'язків посадовими особами, працівниками суб'єктів» [22].

Під час виконання своїх професійних чи службових обов'язків суб'єкти забезпечують виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у випадку встановлення або отримання інформації про наявність (у тому числі ймовірно):

1) «чинників, що можуть зумовити складні життєві обставини, визначених пунктом 15 частини першої статті 1 Закону України «Про соціальні послуги», зокрема: «часткова або повна втрата дитиною рухової активності, пам'яті; наявність у дитини невиліковної хвороби, хвороби, що потребує тривалого лікування, психічних та поведінкових розладів, зокрема внаслідок вживання психоактивних речовин; інвалідність; бездомність; наявність у дитини поведінкових розладів через розлучення батьків; ухилення батьками або особами, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків з виховання дитини; втрата дитиною соціальних зв'язків; шкода,

заподіяна дитині та її сім'ї пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією» ;

2) «жорстокого поводження з дитиною» ;

3) «загрози життю або здоров'ю дитини».

Факт перебування дитини у складних життєвих обставинах визначається на підставі результатів оцінки потреб за формою, затвердженою Мінсоцполітики, якщо підтверджено наявність умов чи обставин, що негативно впливають на життя, здоров'я та розвиток дитини і призводять до недостатнього рівня задоволення її індивідуальних потреб відповідно до віку, статі, стану здоров'я, інвалідності, особливостей розвитку, життєвого досвіду, сімейного, культурного та етнічного походження дитини. Водночас потреби дитини, яка зазнала жорстокого поводження та/або життю та здоров'ю якої загрожує небезпека, оцінюються соціальними службами після оцінки рівня безпеки такої дитини» [22].

Усі скарги та повідомлення, що стосуються дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, повинні бути негайно зареєстровані відповідними структурами в Журналі обліку звернень і повідомлень щодо дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Служби у справах дітей координують роботу з виявлення та захисту дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, а також безпосереднє ведення їхніх справ.

Служба у справах дітей у співпраці з управлінням соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді готує та оприлюднює, у тому числі в органах місцевого самоврядування, актуальну інформацію про структурні підрозділи, установи та органи, їх адреси та номери телефонів для фахівців (див. Додаток В), до яких можна звернутися у разі виявлення дитини, позбавленої батьківського піклування, дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, дитини, яка зазнала жорстокого поводження, або дитини, життю чи здоров'ю якої загрожує небезпека.

Служба у справах дітей у разі надходження повідомлення про виявлення такої дитини:

- «яка постраждала від торгівлі людьми, – невідкладно повідомляє про неї органу Національної поліції, а також структурному підрозділу місцевої держадміністрації, відповідальному за проведення процедури щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, для проведення відповідних заходів згідно із законодавством»;

- «яка постраждала від домашнього або сексуального насильства, – невідкладно повідомляє про неї органу Національної поліції, а також структурному підрозділу райдержадміністрації, виконавчому органу міської, районної у місті (у разі утворення), сільської, селищної ради, до повноважень якого належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, для проведення відповідних заходів згідно із законодавством»;

- «яка постраждала від жорстокого поводження, не пов'язаного з домашнім насильством, – невідкладно повідомляє про таку дитину органу Національної поліції»;

- «життю чи здоров'ю якої загрожує небезпека у зв'язку із обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, – невідкладно повідомляє про таку дитину підрозділу територіального органу ДСНС» [22].

У разі надходження скарги або звернення дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах внаслідок жорстокого поводження або загрози життю чи здоров'ю дитини, служба у справах дітей спільно з органами державної поліції, фахівцем із соціальної роботи або іншим суб'єктом, що надає соціальні послуги (за наявності), та представником закладу охорони здоров'я, що перебуває в межах її юрисдикції, протягом одного дня проводить оцінку безпеки дитини. Акт проведення оцінки рівня безпеки дитини подано в додатку А.

Для організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, «в межах відповідної адміністративно-територіальної

одиниці із числа суб'єктів утворюється міждисциплінарна команда за рішенням органу опіки та піклування із визначенням повноважень служби у справах дітей щодо організації діяльності міждисциплінарної команди шляхом формування її персонального складу на підставі пропозицій суб'єктів для забезпечення допомоги кожній конкретній дитині, яка перебуває у складних життєвих обставинах, проведення засідань міждисциплінарної команди» [22].

Основними завданнями міждисциплінарної команди є:

- «прийняття узгоджених дій та рішень в інтересах дитини;
- аналіз інформації про дитину, її сім'ю, складні життєві обставини, в яких вона перебуває, результатів оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах, здатності батьків здійснювати догляд та виховання дитини, рівня виконання ними батьківських обов'язків;
- розроблення, виконання, систематичний (щоквартальний) перегляд і коригування індивідуального плану із забезпеченням відповідності запланованих заходів інтересам дитини, а також індивідуального плану надання соціальних послуг, у тому числі плану соціального супроводу сім'ї дитини;
- ініціювання розгляду питання щодо соціального захисту дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, на засіданні комісії з питань захисту прав дитини, зокрема щодо обов'язковості надання соціальних послуг (проходження індивідуальних корекційних програм) особам у разі невиконання ними батьківських обов'язків, вчинення домашнього насильства чи жорстокого поводження з дитиною» [22].

Таким чином, відповідальність за визначення та організацію соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах покладається на установи, органи та осіб, які відповідно до законодавства України уповноважені вживати необхідних заходів щодо виявлення, обліку, оцінки потреб та надання допомоги таким дітям. До основних суб'єктів належать: служби у справах дітей, які ведуть облік дітей у СЖО, здійснюють

оцінку потреб дитини та її сім'ї, координують заходи щодо захисту прав дитини; органи опіки та піклування, які вживають заходів у разі загрози життю або здоров'ю дитини; освітні заклади (ЗЗСО, ЗДО), які мають обов'язок повідомляти ССД про виявлені випадки неблагополуччя або ознаки СЖО; медичні установи, які виявляють дітей у СЖО під час медичних оглядів, лікування, спостереження; Національна поліція, яка реагує на факти насильства, бездоглядності, втечі з дому тощо; фахівці із соціальної роботи; педагоги, медики, психологи; громадяни, які мають інформацію про дитину у СЖО.

2.2. Система соціальних послуг у територіальній громаді для захисту дітей у СЖО

Отримувач соціальної послуги – фізична особа/сім'я, якій надається соціальна послуга у зв'язку з тим, що вона належить до вразливої групи населення або перебуває у складних життєвих обставинах.

Вразлива особа – фізична особа/сім'я, яка перебуває під високим ризиком опинитися в складних життєвих обставинах внаслідок дії негативних зовнішніх та/або внутрішніх факторів.

Складні життєві обставини – це обставини, які негативно впливає на життя, здоров'я, розвиток і функціонування сім'ї та яку особа/сім'я не в змозі подолати самотійно.

У статті 2 ЗУ «Про соціальні послуги» вказано «основні цілі надання соціальних послуг», а саме:

- 1) «профілактика складних життєвих обставин»;
- 2) «подолання складних життєвих обставин»;
- 3) «мінімізація негативних наслідків складних життєвих обставин»

[39].

В статті 9 ЗУ «Про соціальні послуги» зазначено, що «основними напрямами державної політики у сфері надання соціальних послуг є:

1) «визначення правових засад профілактики потрапляння осіб/сімей у складні життєві обставини, подолання або мінімізації негативних наслідків таких обставин»;

8) «забезпечення дотримання державних стандартів соціальних послуг» [39].

В статті 18 даного Закону, вказано, що «надання соціальних послуг здійснюється шляхом ведення випадку, що включає такі етапи»:

1) «аналіз заяви/звернення про надання соціальних послуг, повідомлення про осіб/сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах або в ситуаціях, що загрожують життю чи здоров'ю особи;

2) оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах;

3) прийняття рішення про надання соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб особи/сім'ї;

4) розроблення індивідуального плану надання соціальних послуг;

5) укладення договору про надання соціальних послуг;

6) виконання договору про надання соціальних послуг та індивідуального плану надання соціальних послуг;

7) здійснення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості» [39].

Ведення випадку не застосовується у разі надання соціальних послуг одноразово, екстрено (кризово).

Підставою для розгляду питання надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів є «подання до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчого органу міської ради, міст обласного значення, ради об'єднаної територіальної громади за місцем проживання/перебування особи»:

1) «заяви особи або її законного представника про надання соціальних послуг;

2) звернення, повідомлення інших осіб в інтересах осіб/сімей, які потребують соціальних послуг» [39].

У разі виявлення складних життєвих обставин, копія висновку оцінки потреб сім'ї з дітьми подається до служби у справах дітей з метою взяття на облік дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Інформація про дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, вноситься до відповідних реєстрів та Єдиної інформаційно-аналітичної системи даних «Діти» [13] про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, сім'ї потенційних прийомних батьків, опікунів, піклувальників, батьків-вихователів, прийомних батьків, батьків-вихователів, усиновлювачів, шляхом заповнення електронної обліково-статистичної картки дитини, що ведеться за формою, встановленою Мінсоцполітики.

На основі результатів оцінки потреб сім'ї/ особи начальник Управління СССДМ приймає рішення про надання соціальних послуг або взяття під соціальний супровід сім'ї.

Якщо сім'ю взяли під соціальний супровід, спеціаліст Управління СССДМ розробляє план соціальної допомоги для сім'ї. У разі необхідності, до розробки плану буде залучено сім'ю та мультидисциплінарну команду. Якщо соціальний супровід припиняється або призупиняється, Управління СССДМ надсилає Службі у справах дітей повідомлення про завершення супроводу.

Якщо дитина, яка проживає в сім'ї, де порушуються її права, дитина-сирота або дитина, позбавлена батьківського піклування, потребує соціального супроводу, спеціаліст Управління СССДМ протягом одного робочого дня передає інформацію до служби у справах дітей. Служба приймає рішення про взяття дитини на облік як дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, та призначає відповідний захід шляхом складання індивідуального плану соціального захисту дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, дитини, позбавленої батьківського піклування, дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського

підкування. Індивідуальний план складається за формою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики від 26 березня 2021 року № 151, на підставі результатів оцінки потреб дитини та її сім'ї у сфері соціальних послуг та затверджується комісією з питань захисту прав дитини Луцької міської ради. Індивідуальний план складається протягом семи робочих днів з дня взяття дитини на облік у Службі у справах дітей. Термін затвердження не може перевищувати 14 календарних днів з дня реєстрації дитини. У разі необхідності до підготовки індивідуального плану залучається міждисциплінарна команда.

Індивідуальний план залишається в Службі у справах дітей для моніторингу та перегляду, а його копії надаються сторонам, залученим до його виконання. Сторони, залучені до реалізації Індивідуального плану, зобов'язані щоквартально (або на вимогу) звітувати Службі у справах дітей про стан його виконання в межах своєї компетенції.

Соціальний супровід надається максимум на 6 місяців, у складних випадках договір може бути продовжений на строк до одного року.

Якщо життю або здоров'ю жінки та її дітьми загрожує небезпека або якщо кривдник не допускає її до місця проживання, Національна поліція України негайно організовує розміщення постраждалої особи в «кризовій кімнаті» денного центру соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі – «Денний центр»). Тривалість перебування не може перевищувати 10 діб поспіль, у разі необхідності максимальна тривалість перебування може бути подовжена до 20 діб.

Після закінчення максимального терміну перебування в «кризовій кімнаті» постраждала особа та її діти за рекомендацією Управління можуть бути поміщені до «Притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» (далі - «Притулок»), який є філією Волинського обласного центру соціально-психологічної допомоги.

Якщо матір з дітьми направляють до «кризової кімнати» або притулку, Управління негайно (протягом однієї доби) інформує Службу у справах дітей.

Соціальні послуги для дітей/сімей, які перебувають у СЖО: соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; послуга соціально-психологічної реабілітації; кризове та екстрене втручання; консультування; соціальний супровід; представництво інтересів; посередництво (медіація); соціальна профілактика; послуга догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних; послуга супроводу під час інклюзивного навчання. З переліком соціальних послуг можна ознайомитися у Додатку Б.

2.3. Напрями удосконалення соціального захисту дітей, які перебувають складних життєвих обставинах

Турбота про дітей є наріжним каменем соціальної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях у кожному суспільстві. Питання попередження соціального сирітства та підтримки життя і розвитку дітей і сімей, які з різних причин опинилися у складних життєвих обставинах, розширюється та урізноманітнюється.

З цим пов'язані питання запобігання соціальному сирітству, посилення державних процедур усиновлення, розвитку сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, розвитку послуг патронатного виховання.

Так, за 10 місяців 2024 року в Луцькій міській територіальній громаді «створено 2 патронатні сім'ї. Функціонують 9 прийомних сімей (далі – ПС), в них перебуває на вихованні 17 дітей та 5 дитячих будинків сімейного типу (далі – ДБСТ), в них перебуває 31 дитина-вихованець. У 2021 році функціонувало 7 ПС (в них – 11 прийомних дітей та 1 ДБСТ, в якому

виховувалось 5 дітей-вихованців); у 2022 році – 6 ПС (11 дітей) та 3 ДБСТ (16 дітей); у 2023 році – 7 ПС (11 дітей) та 3 ДБСТ (16 дітей)» [23].

З 32 дітей, які набули статусу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за 10 місяців 2024 року, 26 дітей (81,25%) влаштовано до сімейних форм виховання, 4 дитини влаштовано до державних закладів та 1 дитину усиновлено.

За 10 місяців 2024 року проведено 12 засідань комісії з питань захисту прав дитини (у 2021 році – 11, у 2022 році – 5, у 2023 році – 7), 177 виховних та попереджувально-профілактичних заходів. Представлено інтереси 45 дітей у суді, з них:

- «8 – під час розгляду кримінальних справ;
- 37 – під час розгляду цивільних справ (у 2021 році – представлено інтереси 82 дітей у суді, з них 52 – під час розгляду кримінальних справ;
- 30 – під час розгляду цивільних справ, у 2022 році – 131 дитини,
- 32 – під час розгляду кримінальних справ,
- 99 – під час розгляду цивільних справ, у 2023 році – 80 дітей,
- 9 – під час розгляду кримінальних справ,
- 71 – під час розгляду цивільних справ» [23].

Матеріали для складання протоколів про накладення адміністративних стягнень на 98 батьків за невиконання обов'язків по вихованню та догляду за дітьми (35 – у 2021 році, 40 – у 2022 році та 23 – у 2023 році) [23].

До органів поліції направлено матеріали для «оформлення протоколів про адміністративні стягнення на 98 батьків за ухилення від виконання обов'язків щодо виховання та утримання дітей, (у 2021 році було направлено матеріали в органи поліції для оформлення протоколів про адміністративні стягнення на 35 батьків за ухилення від виконання обов'язків щодо виховання та утримання дітей, у 2022 році – 40, у 2023 році – 23)» [23].

За звітний період у 2024 році «проведено 40 рейдів вулицями міста, під час яких виявлено та влаштовано до Волинського обласного притулку для дітей, 14 дітей; перевірено умови проживання 680 дітей із сімей, які

опинилися в складних життєвих обставинах, проживають у багатодітних сім'ях, де вчиняється домашнє насильство (у 2021 році проведено 32 рейди, виявлено 36 дітей, 27 з яких влаштовано до Волинського обласного притулку для дітей, 9 – у заклади охорони здоров'я; перевірено умови проживання 265 дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах; у 2022 році – проведено 29 рейдів, виявлено 18 дітей, які влаштовані у Волинський обласний притулок для дітей, обстежено умови проживання 520 дітей з сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; у 2023 році проведено 30 рейдів, виявлено 40 дітей, 36 з яких влаштовані у Волинський обласний притулок для дітей, 4 – у будинок дитини, обстежено умови проживання 1150 дітей з сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, проживають у багатодітних сім'ях, де вчиняється домашнє насильство» [23].

Протягом 10 місяців 2024 року «на облік Служби у справах дітей поставлено 23 дітей щодо яких скоєно домашнє насильство (у 2021 році – 2 дитини; у 2022 році – 1; у 2023 році – 20)» [23].

Вирішення проблем, пов'язаних із соціальним захистом дітей, потребує скоординованих зусиль Служби у справах дітей, Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, департаменту освіти, департаменту молоді та спорту, департаменту культури, управління охорони здоров'я Луцької міської ради, Луцького міського центру зайнятості, Луцького районного управління поліції ГУНП України у Волинській області.

До питань соціального захисту дітей, які перебувають у СЖО, слід підходити з наступних позицій, а саме:

- забезпечення відповідальності батьків за утримання, виховання та розвиток, життя і здоров'я дітей відповідно до вимог законодавства;
- формування позитивного ставлення суспільства до захисту прав та інтересів дітей;
- раннє виявлення бездоглядних та безпритульних дітей;
- подальший розвиток та популяризація сімейних форм виховання;

- розвиток системи патронатного виховання;
- надання послуг з підтримки дітей та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах;
- посилення діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадськості щодо підтримки сімей з дітьми та захисту прав дітей;
- поширення соціальної реклами та повідомлень у засобах масової інформації з питань соціального захисту дітей [23].

Пропонуємо рекомендації щодо вдосконалення системи соціального захисту дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах:

- попередження соціального сирітства;
- підтримка та участь у створенні умов для фізичного, психологічного, соціального та розумового розвитку дітей, забезпечення їх правового та соціального захисту, надання комплексної соціальної, психологічної, педагогічної та іншої допомоги;
- виховання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, у сімейних формах (усиновлення, опіка та піклування, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу)
- розвиток послуги патронату;
- підготовка та проведення заходів щодо захисту прав і законних інтересів дітей, які постраждали від насильства в сім'ї, та дітей, які постраждали від будь-яких форм насильства, постраждалих від торгівлі людьми, профілактики правопорушень серед неповнолітніх, профілактики негативних звичок, організації змістовного дозвілля молоді;
- формування у дітей та молоді відповідального та дбайливого ставлення до власного здоров'я, розуміння життєвої необхідності ведення здорового способу життя.

Забезпечити ефективний соціальний захист дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, допомагають такі заходи:

- внесення даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також про потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомні та патронатні сім'ї до єдиного електронного банку даних;
- надання комплексу соціальних послуг дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, які вступають до школи, особливо в перший рік навчання;
- широка інформаційно-роз'яснювальна робота з метою популяризації сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (усиновлення, опіка, піклування, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу), з акцентом на соціальному та правовому захисті дітей та труднощах, з якими вони стикаються;
- забезпечення створення прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу та патронатних сімей;
- здійснення соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу;
- сприяння у вирішенні соціально-побутових та матеріальних проблем дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах;
- забезпечення своєчасної виплати одноразової грошової допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, які досягли 18-річного віку;
- проведення досліджень та консультацій з питань подальшої освіти та працевлаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також випускників дев'ятих та одинадцятих класів;
- організація груп підтримки та дозвілля для прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу та опікунських сімей
- надання різноманітних соціальних послуг прийомним сім'ям;
- проводити тренінги, дискусії та інтерактивні заходи для підвищення потенціалу підготовки прийомних батьків та батьків-вихователів до нових потреб та вимог;

- організовувати та проводити освітні, соціокультурні заходи та майстер-класи для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- запровадити сувору охорону житла та майна дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- оновити електронну базу даних дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, та проживають у функціонально неспроможних сім'ях;
- здійснювати соціально-профілактичні заходи, спрямовані на недопущення потрапляння в складні життєві обставини сімей з дітьми, які входять до групи ризику;
- діагностика сімей у складних життєвих обставинах шляхом оцінки потреб дітей та їхніх родин. Вживаються заходи, спрямовані на допомогу таким сім'ям у подоланні кризових ситуацій;
- надання соціальних послуг жінкам та неповнолітнім батькам, які висловили намір відмовитися від новонародженої дитини;
- здійснення соціального супроводу сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також батьків, поновлених у батьківських правах
- вилучення дітей із сім'ї та влаштування їх до закладів соціального захисту, у разі виникнення реальної загрози життю та здоров'ю дитини в неблагополучній сім'ї; порушення питання про притягнення до адміністративної відповідальності батьків;
- отримання скарг та повідомлень про жорстоке поводження з дітьми. Вести журналу обліку таких дітей;
- ініціювати за участю дитини проведення профілактичної роботи з батьками та іншими законними представниками дитини з метою запобігання вчиненню насильства в сім'ї стосовно дитини;
- вжиття заходів щодо захисту прав та законних інтересів дітей, які постраждали від домашнього насильства, та дітей, які вчинили домашнє насильство;

- забезпечення соціального захисту дітей, які постраждали від торгівлі людьми;

- здійснення обліку дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, дітей, розлучених з батьками/законними опікунами, дітей, які є іноземцями або особами без громадянства, а також дітей, які особисто або через інших осіб виявили бажання отримати статус біженця або потребують додаткового захисту;

- своєчасне виявлення фактів психологічного, економічного та фізичного насильства над дітьми як у сім'ї, так і поза нею. Якщо ці факти підтверджуються, до батьків вживаються виховні та адміністративні заходи;

- створення безпечного середовища для розвитку дітей та захисту їхнього здоров'я.

Отже, з метою вдосконалення системи соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, необхідно продовжувати розвивати та вдосконалювати національну систему соціального захисту дітей та впроваджувати запропоновані заходи для ефективного вирішення цього питання.

ВИСНОВКИ:

За результатами бакалаврського дослідження були зроблені наступні висновки

1. Соціальний захист дітей в складних життєвих обставинах – це система заходів, спрямованих на забезпечення належного рівня життя, безпеки, розвитку та соціальної адаптації дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах (наси́льство, сирі́тство, бідність, інвалідність, безприту́льність, хвороба, соціальна ізоляція тощо).

Основними завданнями соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: виявлення дітей у СЖО; оцінка потреб дитини та її сім'ї; надання соціальних послуг; забезпечення права дитини на виховання в сімейному оточенні; реінтеграція дітей у суспільство та запобігання повторного потрапляння в СЖО; ефективна взаємодія між усіма суб'єктами системи соціального захисту (службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами освіти, охорони здоров'я тощо).

Нормативно-правові засади забезпечення прав дітей та підтримки сімей з дітьми визначені Конституцією України, Кодексами та Законами України, а механізми реалізації державної політики відображені у підзаконних актах (Постановах Кабінету Міністрів України, Наказах міністерств та відомств про відповідні інструкції, порядки тощо).

2. Аналіз зарубіжного досвіду у сфері соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства, дозволяє виокремити такі позитивні заходи та напрями: пріоритетність сімейної форми виховання дітей; підвищення народжуваності через надання істотних податкових пільг, відсоток яких зростатиме пропорційно кількості народжених (взятих на виховання чи під сімейну опіку дітей); створення прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу; закріплення на нормативному рівні Стандартів (правил) виховання дитини у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного

типу та інших закладах сімейного виховання дітей, що позбавлені батьківського піклування.

3. Суб'єктами виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та організації їх соціального захисту є установи, органи та особи, які відповідно до законодавства України уповноважені здійснювати заходи щодо виявлення, обліку, оцінки потреб та надання допомоги таким дітям.

4. Соціальні послуги (соціальний супровід сімей, в яких виховуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; послуги соціально-психологічної реабілітації; кризове та екстрене втручання; консультування; соціальний супровід; адвокація; медіація; соціальна профілактика; сімейні форми виховання дітей; послуги з підтримки інклюзивної освіти) надаються дітям/сім'ям у СЖО відповідно до їхніх потреб.

5. Рекомендації щодо вдосконалення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: раннє виявлення бездоглядних та безпритульних дітей; забезпечення дотримання вимог законодавства у сфері відповідальності батьків за утримання, виховання та розвиток дітей, їх життя та здоров'я; формування активної громадської позиції щодо захисту прав та інтересів дітей; подальший розвиток та популяризація форм сімейного виховання; розвиток системи патронатного виховання; надання послуг із супроводу дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах; поширення соціальної реклами та висвітлення в медіа питань соціально-правового захисту дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бурлака О. Зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і можливості його використання в Україні. Підприємництво, господарство і право. Серія: Трудове право. Право соціального забезпечення. 2020. № 1. С. 59–64.
2. Бурлака О. Щодо проблеми визначення поняття й особливостей соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства. Підприємництво, господарство і право. 2019: м. Київ, с. 123-128.
3. Виплати на дітей під час війни: перелік грошових допомог 2023. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20231025-vyplaty-na-ditej-pidchas-vijny-perelik-groshovyh-dopomog-2023/>
4. Державна соціальна допомога та пільги для людей з інвалідністю, людей з інвалідністю з дитинства та дітей з інвалідністю. URL: <https://www.enableme.com.ua/ua/article/derzavna-social-na-dopomoga-ta-pilgidla-ludej-z-invalidnistu-ludej-z-invalidnistu-z-ditinstva-ta-ditej-z-invalidnistu10425#:~:text=>
5. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>
6. Деякі питання надання державної соціальної допомоги та пільг на період введення воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-%D0%BF#Text>
7. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: Постанова № 783. Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>
8. Доля І. Упровадження ефективних форм виховання в системі державної та сімейної опіки: міжнародний досвід та уроки для України. URL : <http://old.niss.gov.ua/monitor/March08/04.htm>

9. Домашнє насильство: факти та цифри URL: <https://nonviolence.edera.com/intro-facts-statistics>
10. Допомога сім'ям у складних життєвих обставинах в центрі соціальних служб. URL: <https://socialpolitica.dniprorada.gov.ua/dopomoga-simyam-u-skladnih-zhittjevih-obstavinah-ta-vpo/>
11. Дослідження: Аналіз механізмів підтримки осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах / кол. авт. В. Ієрусалимов, І. Студеннікова, Д. Андрієнко, Ю. Маркуц. Київ, 2023. 34 с.
12. Дубич К. В. Сучасна система надання соціальних послуг в Україні. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2015. №3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>
13. Єдина інформаційно-аналітична система "Діти" : Наказ, Порядок, Форма від 28.12.2015 № 1256. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/TM054036>
14. Ігнатенко К. Соціальний захист дітей в діяльності державних організацій на сході України. Social Work and Educatuin, Vol. 8, No. 3. 2023. pp. 329-340.
15. Караман О.Л., Юрків Я. І. Вразливі категорії населення як об'єкт соціальної роботи в громаді. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка No 6(329), Ч. I, 2019. С. 5-15.
16. Князька Л. А. Порівняльний аналіз соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні та республіці Польща ISSN. 2019.2617-4154. Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал. Вип. 2. 63-69. DOI 10.33244/2617- 4154.2.2019.63-69. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/992631.pdf>.
17. Конвенція ООН про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
18. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80>

19. Колосок А.М., Мартинюк Т.А., Мельник О.М. Діджиталізація надання соціальних послуг. Ввічливість. Humanitas. 2023. № 5. С. 134–143. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.17>

20. Колосок А. М. Соціальний захист населення: актуальні проблеми та перспективи розвитку. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2019. №17. С. 38 – 45. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-38-45>

21. Офіційний вебсайт «Діти війни». URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>

22. Порядок забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585. URL : https://ips.ligazakon.net/document/view/KP200585?ed=2021_07_28

23. Програма соціально-правового захисту дітей Луцької міської територіальної громади на 2025–2029 роки. URL : <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17332992673519328-programi-sotsialno-pravovogo-zakhistu-ditey-lutskoi-miskoi-teritoriialnoi-gromadi-na-2025-2029-roki>

24. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 05.10.2006 р. № 2342-IV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>

25. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. 1706-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1706-18>

26. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах : постанови Кабінету Міністрів України від від 1 червня 2020 р. № 585. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/585-2020-%D0%BF>

27. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 03. 08. 2023. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n67>

28. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування : Наказ Міністерства соціальної політики України від 11 серпня 2017 року № 1307. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1089-17>

29. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах : Наказ Міністерства соціальної політики від 31 березня 2013 року № 318. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16>

30. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах: Наказ Міністерства соціальної політики України № 318 від 31 березня 2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0621-16>

31. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування : Наказ Міністерства соціальної політики від 02 липня 2015 року № 678. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15>

32. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги кризового та екстреного втручання : Наказ Міністерства соціальної політики від 01 липня 2016 року № 716. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0990-16>

33. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації) : Наказ Міністерства соціальної політики від 17 серпня 2016 року № 892. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>

34. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів : Наказ Міністерства соціальної політики від 30 грудня 2015 року № 1261. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16>

35. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики : Наказ Міністерства соціальної політики від 10 вересня 2015 року № 912. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>

36. Про затвердження Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами : Наказ Міністерства соціальної політики України від 17 грудня 2018 року № 1901. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0066-19>

37. Про організацію надання соціальних послуг: Постанова № 587 Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>

38. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T012402>

39. Про соціальні послуги: Закон України від від 17.01.2019 №2671-VIII. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T192671>

40. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T012558>

41. Програма соціально-правового захисту дітей Луцької міської територіальної громади на 2025–2029 роки. URL : <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17332992673519328-pro-zatverdzhennya-programi-sotsialno-pravovogo-zakhistu-ditey-lutskoi-miskoi-teritoriialnoi-gromadi-na-2025-2029-roki>

42. Пушкіна О.В., Лозицька С.М. Прийомні (фостерні) сім'ї: американський досвід. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Юридичні науки. 2013. № 2 (5). С. 132–136.

43. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. Дата оновлення: 01.01.2024 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 21-22. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

44. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми). / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.
45. Соціальний захист населення в Польщі. URL : <http://www.pilga.in.ua/node/18>
46. Типове положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/654-2018-%D0%BF>
47. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 03.09.2024 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
48. Leaving no one behind: the imperative of inclusive development Report on the World Social Situation. 2016. URL: <https://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf>

ДОДАТОК А

“Додаток 10
до Порядку
(в редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 1 червня 2020 р. № 585)

АКТ проведення оцінки рівня безпеки дитини

I. Особисті дані про дитину

Дитина _____ Стать: Ч / Ж
(прізвище, ім'я, по батькові)

Дата народження ____ 20__ р.

Статус: ☐ дитина-сирота; ☐ дитина, позбавлена батьківського піклування;
☐ дитина, залишена без батьківського піклування

Свідоцтво _____ про _____ народження/
паспорт _____
(номер, ким і коли виданий / причини відсутності)

Адреса фактичного місця проживання (перебування) дитини _____

Номер контактного телефону _____

Адреса, за якою зареєстровано місце проживання (перебування) дитини _____

Номер контактного телефону _____

II. Дані про батьків дитини, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів

Дані	Мати	Інший законний представник	Батько	Інший законний представник
Прізвище, ім'я, по батькові				
Дата народження				
Місце роботи, найменування посади				
Номер контактного телефону				
Адреса фактичного місця проживання (перебування)				
Адреса, за якою зареєстровано місце проживання (перебування)				
Дані про батьків або інших законних представників відсутні				☐

Дані про осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів

(прізвище, ім'я, по батькові, номер контактного телефону)

Фактично догляд за дитиною здійснює (здійснюють)

(прізвище, ім'я,

по батькові, номер контактного телефону)

III. Стан дитини на момент виявлення

1. Дитина повідомляє про небезпеку та просить допомоги

☐ так

☐ ні

Джерела інформації: ☐ особисте звернення дитини ☐ бесіда з дитиною
☐ опитування дитини ☐ опитування / повідомлення інших осіб

☐ інше _____

Розповідь дитини

Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста:

2. Наявні фізичні та поведінкові ознаки, що можуть свідчити про жорстоке поводження з дитиною

☐ так

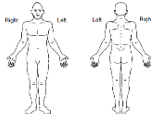
☐ ні

☐ неможливо визначити

- ☐ синці
- ☐ гематоми
- ☐ опіки
- ☐ порізи
- ☐ укуси
- ☐ подряпини

- ☐ реакція дитини у вигляді страху, тривоги або огиди під час контакту з дорослим
- ☐ судомна реакція тілом на підняту руку
- ☐ дитина навмисно заподіює собі шкоду
- ☐ інші ознаки поведінкових та емоційних розладів

_____

Місце травми (встановлюється у разі можливості огляду дитини)	☐ голова ☐ обличчя ☐ вуха ☐ очі ☐ рот ☐ шия ☐ горло ☐ верхня частина спини ☐ живіт ☐ плечі ☐ грудна клітка ☐ верхня частина ☐ руки ☐ лікоть ☐ зап'ясток ☐ палець/пальці ☐ на руці ☐ стегно ☐ внутрішня частина ☐ стегна ☐ пальці ☐ на нозі ☐ п'ятка ☐ коліно ☐ стопа ☐ нижня частина ноги ☐ інше _____

3. Наявні факти, що можуть свідчити про те, що з дитиною вступали в статеві зносини та/або вчинялися розпусні дії стосовно неї: ☐ з використанням примусу, ☐ погрози, сили, ☐ довіри, авторитету, ☐ впливу на дитину, ☐ використання розумової чи фізичної неспроможності дитини, пов'язаної із віком, порушеннями розвитку, ☐ використання залежності дитини від ймовірного кривдника (необхідне підкреслити)	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити

Джерела інформації: ☐ спостереження за дитиною ☐ огляд дитини
☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

4. Наявні ознаки погіршення стану здоров'я на момент виявлення дитини	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити

☐ висока / низька температура (за наявності можливості виміряти)
☐ блювота ☐ діарея ☐ скарги на гострий біль
☐ втрата дитиною свідомості
☐ візуальні ознаки вживання дитиною алкогольних речовин
☐ візуальні ознаки дії психоактивних речовин
☐ інше _____

Джерела інформації: ☐ спостереження ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи
☐ опитування дитини ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

5. Дитина має зовнішні ознаки недогляду чи занедбаності	☐ так ☐ ні
☐ вага, зріст значною мірою не відповідають віку дитини ☐ дитина не ходить/не сидить/не розмовляє на рівні її віку (виявлене підкреслити) ☐ низький рівень гігієни дитини у зв'язку з недоглядом та занедбаністю ☐ поруч з дитиною відчувається неприємний запах ☐ одяг дитини не відповідає віку та сезону ☐ дитина одягнута в брудний одяг ☐ дитина виконує небезпечну для її віку домашню роботу ☐ інше _____	

Джерела інформації: ☐ спостереження ☐ висновок спеціаліста ☐ бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ підтвердні документи ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

6. Наявні факти залучення дитини до протиправної діяльності	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити
☐ будь-яка форма рабства або практика, подібна до рабства ☐ продаж дитини та торгівля нею ☐ боргова залежність ☐ примусова чи обов'язкова праця ☐ вербування для використання у збройному конфлікті	примітки
☐ зайняття проституцією ☐ виробництво творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру	примітки
☐ робота, яка за характером чи умовами виконання може заподіяти шкоду фізичному або психічному здоров'ю дитини	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити
☐ використання або втягнення у жебрацтво (систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб)	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити
☐ втягнення у злочинну діяльність	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити
☐ інше _____	

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою

перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

7. Дитина стала очевидцем злочину/ правопорушення проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності особи	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

8. Інша важлива інформація: _____

IV. Факти, що свідчать про нездатність батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, гарантувати безпеку дитині (дітям)

1. Батьки, інші законні представники, особи, які фактично здійснюють догляд за дитиною, відсутні на момент виявлення дитини	☐ так ☐ ні

Коментар спеціаліста: _____

2. Дитина віком до 7 років або дитина у безпорадному стані (хвора, з обмеженням життєдіяльності тощо) залишена без нагляду осіб, які досягли 14 років				☐ так ☐ ні	
Тривалість перебування дитини без нагляду	до години ☐	декілька годин ☐	доба ☐	більше доби ☐	неможливо визначити ☐
Місце перебування дитини на момент виявлення	помешкання ☐	громадське місце ☐	вулиця ☐	інше місце ☐	

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні

документи ☐ опитування дитини ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐
інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

3. Дитина залишена під наглядом осіб з наявними ознаками алкогольного чи наркотичного сп'яніння, перебування під дією психоактивних речовин, вираженого психічного розладу			☐ так ☐ ні		
Тривалість перебування дитини під наглядом зазначених осіб	до години ☐	декілька годин ☐	доба ☐	більше доби ☐	неможливо визначити ☐
Місце перебування дитини на момент виявлення	помешкання, в якому проживає дитина ☐	помешкання зазначених осіб ☐	громадське місце ☐	вулиця ☐	інше місце ☐

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

4. Наявність небезпечної поведінки або ознак психічних та поведінкових розладів, зокрема внаслідок вживання: ☐ алкогольних речовин ☐ наркотичних чи психотропних напоїв, засобів чи речовин Спостерігаються: ☐ напади агресії ☐ бійки ☐ погрози ☐ спроби суїциду	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити

☐ інше _____	

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

5. Батьки, інші законні представники, особи, які фактично здійснюють догляд за дитиною, перебувають у невідкладному стані, що є прямою загрозою їх життю та здоров'ю або їх оточенню: ☐ батько ☐ мати ☐ інші законні представники ☐ особи, які фактично здійснюють догляд за дитиною	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

6. Інша важлива інформація: _____

V. Інші факти, що свідчать про небезпеку для дитини

1. У помешканні перебувають інші особи, які ймовірно: ☐ у стані алкогольного сп'яніння ☐ під дією психоактивних речовин ☐ є кривдниками	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити

Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____

Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____	
2. Наявні ознаки незабезпечення дитини: ☐ належним харчуванням ☐ необхідною медичною допомогою ☐ доглядом, який відповідає віку та сезону	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити
Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____	
Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб
Коментар спеціаліста: _____	
3. Помешкання, в якому проживає дитина, не пристосоване для її проживання:	☐ так ☐ ні ☐ неможливо визначити
☐ перебуває в аварійному стані ☐ перебуває в антисанітарному стані ☐ відсутнє тепло (у разі необхідності його наявності) ☐ відсутні двері ☐ відсутні шибки у вікнах ☐ наявні щури, таргани, клопи, миші ☐ є небезпека з боку тварин ☐ є небезпека пожежі ☐ відсутні домашні меблі ☐ домашні меблі небезпечні або непридатні для використання ☐ інше _____	
Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____	
Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб
Коментар спеціаліста: _____	
4. Дитину виявлено внаслідок: ☐ стихійного лиха ☐ техногенної аварії ☐ катастрофи ☐ воєнних дій ☐ збройного конфлікту	☐ так ☐ ні
Джерела інформації: ☐ виявлення факту ☐ висновок спеціаліста ☐ підтвердні документи ☐ опитування дитини/бесіда з дитиною ☐ опитування особи, з якою перебувала дитина ☐ інше _____	
Розповідь дитини	Пояснення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, родичів, інших осіб

Коментар спеціаліста: _____

5. Інша важлива інформація: _____

VI. Результати проведення оцінки рівня безпеки дитини

1. Висновок щодо рівня безпеки дитини*

☐ дуже небезпечно	☐ небезпечно	☐ ознаки небезпеки від сутні	☐ безпечно
Негайне відібрання дитини у батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною	Необхідність вжиття негайних дій у межах сім'ї, зокрема проведення оцінювання потреб дитини та її сім'ї	Необхідність проведення оцінювання потреб дитини та її сім'ї	Відсутність необхідності у подальших діях

2. Інформація про вжиті негайні заходи для безпеки та захисту дитини, зокрема про надання їй соціальної послуги екстреного (кризового) втручання

Порядковий номер	Найменування заходу	Дата та час	Відповідальна особа	Результат

3. Інформація про роботу, яку необхідно провести для забезпечення соціального захисту дитини у разі виявлення небезпеки _____

_____

_____

Відмітка про ознайомлення батьків, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною, із результатами проведення оцінки рівня безпеки дитини та право оскаржити результати в установленому законодавством порядку (заповнюється за згодою зазначених осіб):

Я, _____,
(прізвище та ініціали)

Я, _____,
(прізвище та ініціали)

ознайомлений (ознайомлена) з результатами проведення оцінки рівня безпеки дитини

ознайомлений (ознайомлена) з результатами проведення оцінки рівня безпеки дитини

_____
(підпис)

_____
(підпис)

Коментарі батьків або інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною:

Коментар спеціаліста:

Оцінку рівня безпеки дитини проведено _____ 20__ р. комісією у складі:

1.	_____	_____
	(підпис)	(номер контактного телефону)
	_____	_____
	(прізвище та ініціали голови комісії,	
	найменування посади)	
2.	_____	_____
	(підпис)	(номер контактного телефону)
	_____	_____
	(прізвище та ініціали члена комісії,	
	найменування посади)	
3.	_____	_____
	(підпис)	(номер контактного телефону)
	_____	_____
	(прізвище та ініціали члена комісії,	
	найменування посади)	

* У квадраті відповідної графі проставляється позначка “+”.

ДОДАТОК Б

Перелік соціальних послуг

№	Соціальна послуга	Суть	Державний стандарт
1.	Соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування	допомога у створенні та підтримці позитивного соціально-психологічного клімату в сім'ї; адаптація дитини в нових умовах; створення належних умов для забезпечення індивідуальних потреб кожної дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, у розвитку та вихованні; захист майнових, житлових та інших прав дитини; сприяння навчанню та розвитку дитини; допомога у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків; допомога у створенні та забезпеченні умов для пріоритетного права дитини на усиновлення; підготовка дитини до виходу із сім'ї, в тому числі і до самостійного життя.	<u>наказ Міністерства соціальної політики України від 11 серпня 2017 року № 1307 «Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування»</u>
2.	Послуга соціально-психологічної реабілітації	надання ліжко-місця з комунально-побутовими послугами; забезпечення твердим, м'яким інвентарем, одягом, взуттям, харчуванням; створення умов для здійснення санітарно-гігієнічних заходів, дотримання особистої гігієни; організація збереження особистих речей; проведення психологічного консультування та психолого-педагогічної корекції з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини; створення умов для здобуття дітьми освіти з урахуванням рівня їх підготовки; здійснення трудової адаптації дітей з урахуванням їх інтересів та можливостей; надання безоплатної правової допомоги;	<u>Наказ Міністерства соціальної політики України від 17 грудня 2018 року № 1901 "Про затвердження Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами"</u>

		представництво інтересів; розвиток, формування та підтримка соціальних навичок; допомога в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх вирішення; організація отримання медичних послуг, медичного обстеження; робота, спрямована на повернення дитини до біологічної родини.	
3.	Кризове та екстрене втручання	психологічна допомога (консультування, підтримка, діагностика, консультування, корекція, психотерапія, реабілітація); надання інформації з питань соціального захисту населення; допомога в організації взаємодії з іншими фахівцями та службами; представництво інтересів, корекція сімейних стосунків; допомога в отриманні безоплатної правової допомоги; організація надання невідкладної медичної допомоги; організація надання притулку.	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 01 липня 2016 року № 716 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги кризового та екстреного втручання»</u>
4.	Консультування	допомога в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх вирішення, складання плану виходу із складної життєвої ситуації; психологічне консультування; сприяння в отриманні правової допомоги.	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 02 липня 2015 року № 678 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування»</u>
5.	Соціальний супровід	обстеження, оцінка потреб, визначення шляхів вирішення основних проблем; складання індивідуального плану соціального супроводу; залучення отримувача послуги до виконання індивідуального плану соціального супроводу; оцінка результатів виконання індивідуального плану соціального супроводу; регулярні зустрічі чи відвідування	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 31 березня 2013 року № 318 «Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах»</u>

		отримувача послуги з метою моніторингу виконання поставлених завдань; сприяння у отриманні інших послуг, організації взаємодії з іншими суб'єктами соціального супроводу; допомога в усвідомленні значення дій та/або розвиток вміння керувати ними; навчання та розвиток навичок; психологічне консультування; психологічна підтримка;	
6.	Представництво інтересів	ведення переговорів від імені отримувача соціальних послуг; допомога в оформленні або відновленні документів; сприяння в реєстрації місця проживання або перебування; допомога у розшуку рідних та близьких, відновленні родинних та соціальних зв'язків; сприяння у забезпеченні доступу до ресурсів і послуг за місцем проживання/перебування, встановленні зв'язків з іншими фахівцями, службами, організаціями, підприємствами, органами, закладами, установами тощо.	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 30 грудня 2015 року № 1261 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів»</u>
7.	Посередництво (медіація)	допомога у врегулюванні конфліктів; ведення переговорів; опрацювання шляхів та умов розв'язання конфлікту.	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 17 серпня 2016 року № 892 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації)»</u>
8.	Соціальна профілактика	організація навчання та просвіти; довідкові послуги; розроблення та розповсюдження рекламно-інформаційних матеріалів щодо надання соціальних послуг.	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 10 вересня 2015 року № 912 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики»</u>

9.	Послуга догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних	забезпечення місця проживання та особистих потреб; формування та підтримку навичок самообслуговування та особистої гігієни; виховання та розвиток особистості; забезпечення отримання освітніх, медичних та реабілітаційних послуг, та інших допоміжних соціальних послуг, які відповідають потребам отримувачів; організація надання додаткових соціальних послуг; організацію дозвілля, відпочинку та оздоровлення отримувачів послуги; підготовку дитини до реінтеграції в біологічну сім'ю або влаштування в сімейну форму виховання; підготовку до самостійного життя та соціалізацію в громаді.	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 10 вересня 2015 року № 912 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики»</u>
10.	Послуга супроводу під час інклюзивного навчання	допомога в самообслуговуванні; підтримка у спілкуванні та комунікації з дітьми, педагогами та іншими особами; організація харчування та допомога у прийнятті їжі; організація пересування та допомога під час пересування (мобільність); сприяння в організації денної зайнятості, дозвілля; організація денного відпочинку (сну)	<u>наказ Міністерства соціальної політики від 10 вересня 2015 року № 912 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики»</u>

ДОДАТОК В

Заклади та установи, до яких необхідно звернутися у разі виявлення дитини без батьківської опіки, дитини у складних життєвих обставинах, випадків жорстокого поводження з дітьми, дитини, життю чи здоров'ю якої загрожує небезпека.

Назва суб'єкта	Адреса	Телефон
Служба у справах дітей Луцької міської ради	м. Луцьк, вул. Богдана Хмельницького, 19	(0332) 720 679
Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради	м. Луцьк, пр-т Соборності, 18	(0332) 716 772
Управління охорони здоров'я Луцької міської ради	м. Луцьк, пр-т Волі, 3	(0332) 722 251
Департамент освіти Луцької міської ради	м. Луцьк, вул. Шевченка, 1	(0322) 728 058
КП «Луцький центр первинної медичної допомоги»	м. Луцьк, пр-т Відродження, 13	103
КП «Медичне об'єднання Луцької міської територіальної громади»	м. Луцьк, пр-т Відродження, 13	(0332) 251 201
КП «Луцька міська дитяча поліклініка»	м. Луцьк, вул. В'ячеслава Чорновола, 1	(0332) 716 976
КЗ «Інклюзивно-ресурсний центр Луцької міської ради»	м. Луцьк, вул. Шевченка, 14	(0332) 727 228
Луцьке районне управління поліції ГУ НП у Волинській області	м. Луцьк, вул. Звитязна, 2	102
Староста Прилуцького старостинського округу Сущук Петро Ігорович	с. Прилуцьке, вул. Ківерцівська, 35а	(03365) 97842
Староста Жидичинського старостинського округу Матвіюк Галина Валентинівна	с. Жидичин, вул. Данила Галицького, 12	(03365) 97600
Староста Боголюбського старостинського округу Якубовська Марія Іванівна	с. Боголюби, вул. 40 років Перемоги, 57	(0332) 793 955
Староста Княгининівського старостинського округу Войнаровський Валерій Володимирович	с. Княгининок, вул. Соборна, 77	(0332) 791 670
Староста Заборольського старостинського округу Боярський Валерій Федорович	с. Забороль, вул. Володимирська, 34а	(03365) 794 117